

ZPRAVODAJ

FARNOSTI KŘENOVÁ
u kostela Neposkvrněného Početí Panny Marie v Brně

Leden 2014 č. 18

MŠE SVATÉ
neděle: 8:00, 9:30 (s katechezí pro děti), 11:00, 18:30
všední dny: 6:00, 18:30
18:30
14:20 v kapli sv. Kříže v psychiatrické léčebně v
Brně-Černovicích (s nedělní platností)

ZPOVÍDÁNÍ V NAŠÍ FARNOSTI

Příležitost ke svátosti smíření je půl hodiny před každou mší svatou nebo kdykoliv na požádání na faře.

PASTORAČNÍ RADA

Další setkání pastorační rady bude ve středu 28. ledna 2014 po večerní mši svaté cca v 19:15 na faře.

ZAPISOVÁNÍ ÚMYSLŮ NA MŠE SVATÉ

Pokud máte nějaký úmysl, na který byste chtěli dát odsloužit mši svatou, tak si ho můžete přijít zapsat do sakristie po každé mši svaté. Úmysly mše svaté se zapisují do konce března.

FARNÍ POSEZENÍ S KAPELOU

Milí farníci, farnost Křenová v Brně pořádá v sobotu dne 22. února farní posezení s kapelou. Bude se konat v restauraci Slunečnice na Fáměrově náměstí č.p. 17 ve Starých Černovicích a jeho začátek je plánován na 20 hodinu. K tanci a poslechu nám zahraje kapela Hroši z Brna. Občerstvení bude zajištěné. Vstupenky můžete zakoupit v předprodeji v neděli 2. února po každé mši svaté v kostele nebo rezervovat na telefonním čísle 776 592 598.

Těšíme se na viděnou, za pořadatele Petr Štásta st.

Zpravodaj vydává Římskokatolická farnost u kostela Neposkvrněného Početí Panny Marie v Brně, Křenová 21a, Brno, 602 00. Farní kancelář je otevřena úterý od 9:00–12:00 a v pátek 15:30–18:00. Kontakt: o. Petr Polívka, tel.: 543 249 933, info@farnostkrenova.cz; www.farnostkrenova.cz. Redakční rada: o. Petr Polívka, Marek Schwarz, Miloslav Trmač, Vítězslav Ryzí, Marie Sychrová, Jiří Štásta. Redakce si vyhrazuje právo redakčních úprav.

DUCHOVNÍ NAKOPNUTÍ

Milé sestry a milí bratři! Co pro nás znamená kostel? Nejprve se podívejme, v jakém významu toto slovní označení používáme. Nejde jen o označení nějakého místa nebo budovy. Slovo kostel figuruje i ve slovních rčeních, které všichni známe a rozumíme jim: „Je tu ticho jako v kostele.“ „Je tu práce jako na kostele.“ Etymologický původ slova kostel najdeme v latinském slově castellum, což je zdobnělina latinského castrum, tj. hrad, tábor, hradiště. To souvisí s dobou, kdy byly první kostely stavěny.

První kostely byly stavěny uvnitř hradů. Hrady byly středisky správních oblastí o 40 - 60 vesnicích a byly současně i sídlem církevní správy. Poddaní si pro správní středisko podrželi český název hrad, ale pro nový pojem "chrám" si upravili onen latinský název castellum na počeštěný kostel. Svému slovnímu prazákladu hrad, tábor se název kostel nezpronevěřil ani později. Kostely byly stavěny pevně. Hřbitovy kolem nich byli obehnaný zdí a vše vyvolávalo dojem pevnosti.

Apoštol Pavel přirovnává kostel k Boží stavbě (srov. 1 Kor 3,9-17). To je velmi pěkný obraz, který můžeme dále rozvinout. Stavba je postavená z kamenů. Kameny musí být dobře otesány a uhlazeny, aby nerušily celistvý ráz zdíva. Každý kámen má ve stavbě nějakou funkci. Některé kameny vyplňují jen zdi, jiné tvoří nosné sloupy a jiné zase svazují klenutí. Nenajdeme tam kámen, který by byl zbytečný a nepotřebný. Kvalitní stavba se pozná podle toho, že v ní nejsou trhliny.

Tato slova jsou řečena nejen o kostele jako budově, ale také o společenství, které okolo a v této budově vzniká. A základem této stavby je Ježíš, on ji celou drží pohromadě. Ježíš z nás zde na Křenové utváří

společnosti. Chce, abychom byli stavbou bez trhlin, tj. bez nesvárů a bez rozkolů, abychom byli spojeni láskou.

Každý z nás je takovým kamenem, který má nějaký úkol. Máme nějaké schopnosti, talenty, kterými můžeme pomáhat budovat naši farní rodinu. Přiznám se, že mě velmi potěšilo, když jsem přišel sem na Křenovou a zjistil jsem, že je tu spousta farníků, kteří chtějí hřivny, které od Pána Boha dostali, dát k dispozici i při budování naší farnosti.

A tak bych chtěl popřát nám všem do dalších let naší farnosti, abychom byli takovým hradem, Boží stavbou uprostřed Brna, která bude otevřená pro potřebu lidí, ať dokážeme sdílet smutek i úzkost, radost i naději dnešních lidí, ať se zde můžeme setkávat mezi sebou navzájem a s Ježíšem.

P. Petr Polívka

VÁNOČNÍ KONCERT

V pondělí 23. 12. 2013 se na faře konalo speciální vánoční spolčo - hostem byla zpěvačka Monika Langová, která všechny ohromila svým nádherným hlasem. Zazněly vánoční písničky, ale i jiné současné hity. Po vystoupení jsme si všichni povídali nad cukrovím a k závěru si rozdali drobné dárečky. Večer jsme spokojeně odcházeli domů, natěšeni na nadcházející svátky. Všichni mladí lidé jsou zváni do našeho středoškolského spolčenství, které se koná od 17h každé pondělí na faře. Rádi vás uvidíme!

Zdislava Sychrová

BOWLING SE SPOLČEM

V pátek 3. 1. 2014 se uskutečnila první akce středoškolského spolča v tomto roce. Spolu s kněžími, kterým tímto děkujeme za pozvání, jsme šli na bowling. Ze začátku se vedlo málo komu, ale po krátkém rozehraní jsme si vedli vcelku dobře. Hlavní bylo, že jsme všichni měli radost z úspěchu druhých a vzájemně se povzbuzovali. Už se těšíme na další společnou akci!

Zdislava Sychrová

KOLEDOVÁNÍ V ČERNOVICÍCH

Dne 11. ledna 2014 proběhla v městské části Brno - Černovice tradiční Tříkrálová sbírka, organizovaná Charitou ČR. Do sbírky se u nás ve farnosti zapojilo 16 koledníků a tak se nám letos podařilo poprvé navštívit téměř všechny ulice v Černovicích. Akci předcházelo páteční setkání na faře, kde se společně vyráběly tříkrálové koruny a naši koledníci si společně chystali kostýmy. Sobotního rána nám počasí přálo a tak jsme mohli po společné modlitbě vyrazit na návštěvy domů pod jasnou oblohou. Celkový obnos výtěžku sbírky z naší farnosti budeme znát až po celkovém součtu všech pokladniček na obecním úřadě. Chtěl bych poděkovat všem, kteří se akce účastnili a pomohli s organizací. Těším se opět na viděnou při příštím koledování!

Jiří Št'asta

kdo milují Krista, tvoří po celém světě velké společenství přátelství. Musejí přispívat k uzdravování ran lidstva: aniž by se chtěli vnucovat, mohou prosazovat globalizaci solidarity, která nevylučuje žádný národ a žádného člověka.“

Každé ráno se mladí lidé shromáždili ve více než dvou stech hostitelských farnostech na obou březích Rýna, ve Francii i v Německu, aby se modlili a rozmlouvali spolu. Odpoledne 29. a 30. prosince nabídl program setkání patnáct témat, ze kterých si účastníci mohli vybrat.

Účastníci se během setkání scházeli v poledne a večer ke společným modlitbám. Ty se konaly simultánně v několika halách výstaviště ve Wackenu (štrasburském výstavním centru), ve štrasburské katedrále a v protestantském chrámu sv. Pavla. Bratr Alois promluvil k mladým každý den během večerní modlitby. Jeho promluvy jsou zveřejněny na stránce: http://www.taize.fr/cs_article16191.html

Jako město bohaté na nejrůznější kultury, vydal Štrasburk důležité svědectví o naději, kterou potřebujeme pro budování solidární Evropy. Zúčastnit se pouti důvěry znamená modlit se zpěvem i v tichu ve velkém městě, vydat se s desetitisíci mladých lidí z Evropy i odjinud na cestu hlubšího porozumění víře, zakusit pohostinnost místních rodin a setkat se s lidmi, kteří uprostřed výzev dneška žijí evangelium.

Silvestr v Praze

Pro příští silvestrovské setkání bylo vybráno naše hlavní město, Praha. Mám z toho velkou radost, protože to je velmi blízko a budeme moci přijmout mladé lidi v naší zemi. 30. prosince bratr Alois ve štrasburské katedrále oznámil, že příští evropské setkání se bude konat od 29. prosince 2014 do 2. ledna 2015: „Sejdeme se k němu ve městě, které se nachází v samém středu Evropy. Bude to město Praha.“

Termíny setkání na Křenové v roce 2014

Nejen na toto pražské silvestrovské setkání se budeme moci připravit i v naší farnosti během roku 2014. Ekumenická modlitba v kostele na Křenové bude vždy od 19:45 o těchto nedělích:

23. února - 8. června - 5. října - 7. prosince
Pavla Schwarzová

PANNA MARIA A NAŠE MĚSTO

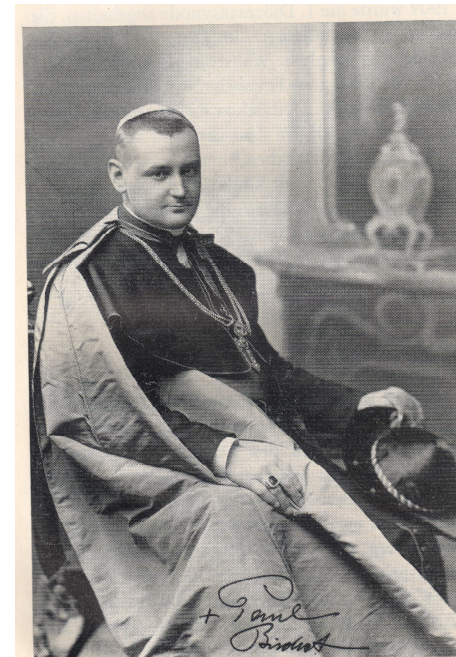
Uvažovali jste někdy, jak je to v Brně s úctou k Panně Marii? Kolik svatyní je jí zde zasvěceno? Víme s jistotou, že první rotunda v Brně postavená na území starobrněnského kláštera po roce 1000 byla zasvěcena Panně Marii. Byla to vůbec první zděná stavba v Brně.

O mariánské úctě nám zanechali naši předkové bohaté svědectví. Důkazem jejich vděčnosti je například morový sloup se sochou Matky Boží na náměstí Svobody. Ve starobrněnské bazilice je na stříbrném oltáři uctívána slavná svatotomská Černá Madona, které město vděčí za záchranu před Švédy.

Pravým klenotem ve středu města je Loreta u minoritů, jejíž Svatá chýše a Svaté schody zvou k modlitbě a rozjímání. Bohatou historii má poutní chrám Matky Boží v trní v Tuřanech se vzácnou milostnou soškou. A k těmto vzácným památkám se řadí náš farní kostel Neposkvrněného Početí Panny Marie na Křenové, jehož sté výročí posvěcení slavíme.

U jeho zrodu byla Jednota pro stavbu katolických kostelů, která měla zajistit stavbu kostelů pro dělnická předměstí. Kostel na Křenové vznikl v době, ve které v architektuře a umění vůbec převládal nový sloh, secese.

Jeho prvky se uplatnily ve stavbě i výzdobě. Brněnský biskup Pavel Huyn měl ke kostelu na Křenové velmi blízký vztah a pravděpodobně on sám rozhodl o tom, že nový kostel bude zasvěcen Neposkvrněnému Početí Panny Marie. Bylo to vlastně něco nového, neboť dogma o Neposkvrněném Početí bylo vyhlášené papežem Piem IX. před poměrně krátkou dobou, a to 8. prosince 1854. Necelé čtyři roky po vyhlášení dogmatu, 25. března 1858, oznámila Panna Maria v massabiellské jeskyni Bernadetě: "Já jsem Neposkvrněné Početí."

Biskup Huyn často přicházel do tohoto kostela jako celebrant slavnostních bohoslužeb. 8. prosince sezval veškeré brněnské duchovenstvo, aby bylo zasvěceno Neposkvrněnému Početí.

Mariánská úcta prostupuje stoletou historií kostela. Mimořádně aktivním ctitelem Matky Boží byl dlouholetý duchovní správce P. Bohuslav Cemper. Za něho vznikla v naší farnosti první skupina Mariiny legie. Nová duchovní správa na tuto tradici naváže.

Oldřich Lanča

MARIÁNSKÉ NÁMĚTY VE VÝTVARNÉM UMĚNÍ

V neděli 8. prosince 2013 se v našem kostele při příležitosti slavnosti Neposkvrněného početí Panny Marie, již je kostel i obraz hlavního oltáře zasvěcen, konala přednáška PhDr. Jiřiny Hockeové na téma Mariánské náměty ve výtvarném umění, jejíž shrnutí přetiskujeme:

V průběhu dvoutisícileté historie křesťanství se Panna Maria stala inspirací nejen pro teology, ale i pro umělce a prosté věřící, kteří v ní spatřovali nejbližší prostřednici k Bohu. Snad žádná biblická osoba nebyla ve výtvarném umění vícekrát zobrazována, než právě Panna Maria. Dovídáme se o ní především z evangelijních vyprávění u Matouše a Lukáše, ale významnou inspirací pro výtvarné umění byly vedle novozákonních zpráv i apokryfy – spisy, které nebyly zařazeny do biblického kánonu. Pannu Marii můžeme vidět na stěnách katakomb, na raně křesťanských sarkofázích, na hlavicích sloupů, na miniaturách rukopisů, na freskách i na oltářních obrazech. Panna Maria se zprvu objevuje jen jako součást výjevů narození Krista a Klanění tří králů, ale když byla na koncilu v Effesu roku 431 označena jako Bohorodička, vedl mariánský kult k rozvinutí a ustálení samostatných obrazových typů. To mělo za následek šíření zpodobení „Matky s dítětem“ jako vyjádření oficiální nauky.

S nejstarší podobou Panny Marie s Ježíškem se setkáváme v římských katakombách, kde je zobrazována jako matka s dítětem v náručí. Tento typ v nevelkých obměnách prochází vlastně celými dějinami umění pod názvem Madona s dítětem. Oblibu si získala i Trůnící Panna Maria, nazývaná také Královnou nebes, která je častěji zobrazována s dítětem než bez něj. Vzhledem k častým morovým epidemiím byl ve středověku i v renesanci velmi oblíben motiv Panny Marie ochránitelky, který představuje Matku boží s ochranným pláštěm, kryjícím jednotlivce i více osob. Mimořádně velké úctě se od středověku těšila a dodnes je uctívána Panna Maria ustavičné pomoci,

roce 1898 se kult svaté Alžběty se ještě více umocnil. Také řád nemocničních sester je pojmenovaný na počest svaté Alžběty. Jejich úkolem je pečovat o nemocné, staré, bezbranné a opuštěné.

Vítězslav Ryzí

MODLITBA SE ZPĚVY Z TAIZÉ

V naší farnosti Brno-Křenová se již od ledna 2009 scházíme 4 až 5 krát ročně při tzv. "Modlitbě se zpěvy z Taizé".

Od konce padesátých let dvacátého století mnoho tisíc mladých lidí z různých zemí nachází cestu do Taizé, kde se podílejí na týdenních setkáních s modlitbami a rozjímáním. Mimo to bratři z Taizé navštěvují lidi v Africe, Severní i Jižní Americe, Asii a Evropě a organizují malá i velká setkání, která jsou součástí „pouti důvěry na zemi“.

Silvestrovská Taizé setkání ve velkých evropských městech Štrasburk

Na přelomu roků 2013 a 2014 proběhlo evropské Taizé setkání pouti důvěry ve Štrasburku - v Alsasku, na hranicích s regionem Ortenau (německého Bádenska), a to od 28. prosince 2013 do 1. ledna 2014. Komunita bratří z Taizé připravila toto setkání na pozvání katolických diecézí a protestantských církví obou břehů Rýna. Shromáždilo se zde 30.000 mladých lidí a zúčastnilo se tak dalšího zastavení na „pouti důvěry na zemi“, kterou koncem sedmdesátých let zahájil bratr Roger.

Mladé lidi z celé Evropy i z ostatních světadílů přijali obyvatelé a místní církevní společenství tohoto regionu. Alsasko a Bádensko, regiony dialogu a rozmanité solidarity, se staly uprostřed Evropy znamením smíření. Kromě jiných to bylo víc než 4500 Poláků, 2600 Ukrajinců, 1400 Italů, 1200 Chorvatů, 1000 Bělorusů... Spolu s dalšími z Alsaska a z německého regionu Ortenau se vydalo 30 tisíc mladých „hledat viditelné společenství mezi všemi, kdo milují Krista“.

V textu "Čtyři podněty pro rok 2014" , který dostali všichni při příjezdu, se bratr Alois, představený komunity Taizé, k mladým obrátil i těmito větami: „Ti,

Alžběty Bavorské zvané Sisi. Po atentátu, který byl na císařovnu spáchán v

roce 1222 do Durynska a vyprávěli o skutcích milosrdenství svatého Františka z Assisi. Vévodkyně Alžběta často odcházela z hradu Wartburg mezi chudé a nemocné a podporovala je. O jejich skutcích věděl i manžel, který ji však nebránil. Stalo se, že Alžběta nesla jednou v zástěře chléb chudým. Potkala svého muže, který se jí otázel, co nese. Alžběta rozhrnula zástěru, ale místo chleba bylo v náruči plno růží. V roce 1227 se zúčastnil její manžel na pozvání císaře Bedřicha II. křížácké výpravy s cílem osvobodit Boží hrob. Během cesty se nakazil morem a zemřel. Alžběta po smrti svého muže musela opustit hrad Wartburg, kde nenacházela žádné zastání pro své skutky milosrdenství. Připojila se k III. řádu svatého Františka z Assisi a v Marburku založila z peněz, které jí byly vyplaceny špitál a chudobinec, kde sama pečovala o nemocné. Zemřela v mladém věku, když jí bylo 24 let.

Život mladé a zbožné Alžběty vzbuzoval pozornost už za jejího života. Krátce po smrti byla papežem Řehořem IX. kanonizována. Svatá Alžběta Durynská byla také křestní patronkou rakouské císařovny

známá i pod názvem Panna Maria pašijová. Malba zobrazuje tzv. druhé zvěstování, kde archandělé Gabriel a Michael ukazují malému, dvanáctiletému Kristu a Matce boží kopí a houbu, kříž a hřeby - předobraz Ukřižování. Pro vznik nových mariánských typů – Assumpty a Immaculaty se zasloužilo zobrazení Ženy sluncem oděné s měsícem pod nohama a s korunou dvanácti hvězd kolem hlavy, představující apokalyptickou ženu z Janova Zjevení, která byla už ve středověku ztotožňována s Pannou Marií. Jedním z nejčastějších vyobrazení vrcholného a pozdního středověku se stala Pieta - truchlící Panna Maria s mrtvým Kristem v náručí.

Vedle nesmírně rozsáhlé typové řady Madon, z níž byl prezentován jen opravdu stručný výběr, existovaly od středověku christologické a mariánské

cykly, jejichž jednotlivá zobrazení líčila příběhy z Mariina života. Na začátku těchto obrazových cyklů vždy stojí Zvěstování, které se podle apokryfů událo v Mariině nazaretském domku, kde se Panna Maria modlí a čte. Proto na řadě vyobrazení Panna Maria přijímá Archanděla Gabriela u čtecího pultu s otevřenou knihou. Námět Navštívení líčí setkání Panny Marie s její také těhotnou příbuznou sv. Alžbětou, matkou sv. Jana Křtitele. Alžběta obvykle vítá Pannu Marii obřadnou poklonou, nebo se obě ženy radostně objímají. K tradičním námětům křesťanského umění patří Narození Krista, které bývá zobrazováno v různém prostředí - v jeskyni, někdy pod přístřeškem, jindy ve zříceninách. Nedílnou součástí obrazů tohoto námětu je volak a osel u jeslí s Ježíškem. Mnohdy andělé zvěstují pastýřům tuto radostnou událost, s čímž souvisí námět Klanění Pastýřů, který vznikl až ve středověku, zatím co se zobrazením Klanění tří králů se setkáváme už v římských katakombách a na raně křesťanských sarkofázích. Teprve později se v královském průvodu objevují velbloudi a rozrůstá se královský doprovod. Následující témata Obřezání Krista a Obětování v chrámu bývají často zaměňována. V obou se setkáváme s Pannou Marií, která spolu se sv. Josefem přináší Ježíška do chrámu, aby splnili to, co vyžadoval Mojžíšův zákon. Po odchodu tří králů z Betléma byl Josef ve snu andělem vyzván, aby odešel se svou rodinou do Egypta, neboť Ježíškovi hrozila smrt od krále Heroda.

S námětem Útěku do Egypta, v jehož zobrazení se mnohdy objevuje doprovod andělů, souvisí Odpočinek na cestě do Egypta, kdy Panna Maria a dítě sedí v krajině, obvykle pod palmou, která je symbolem křesťanských mučedníků. K dalším námětům z Ježíšova dětství, patří Vraždění neviňátek, téma, které bylo vždy zobrazováno velmi dramatickým způsobem. K Ježíšovu dětství se ještě vztahuje námět Dvanáctiletý Ježíš v chrámu. Na obrazech tohoto názvu vidíme, jak chlapec Ježíš stojí nebo sedí uprostřed skupiny starců, kteří mu pozorně a s úctou naslouchají. Panna Maria a Josef obvykle přistupují ke skupině, aby jej odvedli.

S Ježíšovým prvním veřejným zázrakem, učiněným na Mariinu žádost, se setkáváme v malbách Svatba v Káně Galilejské, kdy Ježíš proměnil vodu ve víno. Tento zázrak byl od raného křesťanství chápán jako předobraz eucharistie, stejně jako zázračné rozmnožení ryb a chlebů. Pannu Marii můžeme opět vidět až v souvislosti s Kristovým Ukřižováním, a to pod označením Mater Dolorosa, které je zobrazením truchlící matky, stojící u kříže

Poslední letošní událostí s Betlémským světlem bylo jeho přinesení zástupcem skautů do betléma v zadní části našeho kostela v rámci půlnoční bohoslužby. Na příští rok skauti přislíbili, že se o Betlémské světlo v naší farnosti opět postarají.

Martin Sychra, vůdce 89. oddílu
(<http://www.89oddil.skauting.cz>)

CO VÍME O SV. ALŽBĚTĚ DURYNSKÉ

Nad hlavním vchodem, v průčelí našeho chrámu je velké vitrážové okno s vyobrazením svaté Alžběty Durynské, jak rozdává almužnu chudým. Její bronzová socha se nachází také po levé straně hlavního oltáře. V náručí nese růže, ty jsou jedním z jejích atributů. Druhá bronzová socha na opačné straně představuje svatého Bedřicha. Zlacené nápisy pod sochami připomínají 60. jubileum panování císaře a dar jeho příbuzných arcivévod Bedřicha a jeho

manželky Alžběty. Bronzové sochy jejich křesťanských patronů po stranách svatostánku vytvořil vídeňský sochař Carl Wolek. Vitrážová okna byla vyrobena brněnským závodem Evžena Škardy podle návrhu malíře Jaroslava Malého. Celkové náklady na pořízení okna se svatou Alžbětou hradila ze svých prostředků První moravská spořitelna v Brně.

Svatá Alžběta Durynská také nazývána Uherská (1207 – 1231)

Alžběta byla dcerou uherského krále Ondřeje II. z rodu Arpádovců. Podle tehdejších šlechtických zvyklostí byla ve věku 4 let odvezena na sídlo bohatého a vlivného durynského lankraběte Heřmana na hrad Wartburg a zasnoubena s jeho jedenáctiletým synem Ludvíkem. Tam vyrůstala až do své svatby. Ve svých 14 letech byla provdána a kupodivu prožívala šťastné manželství. Mladý pár našel duchovní podporu u Menších bratří, kteří přišli v

I letos převzala delegace skautů z Brna plamínek v rakouské metropoli, a to při slavnostní ekumenické bohoslužbě v sobotu 14. prosince 2013. V neděli 15. prosince, tedy hned následující den, bylo Betlémské světlo předáno v našem kostele při mši svaté v 9:30 pro rodiny s dětmi. Postarali se o to skauti z 89. oddílu, kteří ho přinesli v obětním průvodu, a to asi 20 minut poté, co bylo oficiálně přineseno do diecézní katedrály na Petrově. Na konci bohoslužby se uskutečnilo žehnání světla i všech, kteří jej budou roznášet či jej přijímat do svých domovů.

Od této neděle světlo v kostele nepřetržitě hořelo a bylo možné si od svíce u oltáře zapálit vlastní svíčku či lucernu a donést si tak Betlémské světlo domů. Také byl od skautů nabídnut roznos Betlémského světla na Štědrý den, farníci mohli napsat svou adresu (nebo např. adresu dědečka či babičky) a vhodit ji do kasičky v kostele. Na Štědrý den dopoledne navštívily dvojice skautů zájemce, předali jim Betlémské světlo a popřáli hezké prožití vánočních svátků.

společně se sv. Janem Evangelistou. Jde o výjev, který vizuálně vyjadřuje ten úryvek z Janova evangelia, ve kterém ještě živý Kristus svěřuje Pannu Marii do péče apoštola Jana. Podle tradice, jak nám ji podává především výtvarné umění, byla Maria ve společenství apoštolů při Seslání Ducha svatého. Obvykle je znázorněna uprostřed Dvanácti; nad nimi se vznáší holubice Ducha svatého a nad jejich čely plápolají drobné plamínky. Oblíbeným tématem obrazů se od středověku stal námět Smrt Panny Marie, který prošel zajímavým a složitým vývojem. Na vyprávění o smrti Panny Marie navazuje téma Mariina Nanebevzetí, pro které se v renesančním a v barokním malířství ustálilo základní kompoziční schéma: kolem prázdného hrobu stojí apoštolé, kteří v údivu hledí na Pannu Marii, nesenou anděly do nebe, kde ji očekává Bůh Otec. Někdy bývá s tímto námětem spojeno i Korunování Panny Marie, které je však častěji zobrazováno samostatně. V protireformačním umění je však toto téma postupně nahrazováno Neposkvrněným početím.

Na tomto místě je nutno připomenout, že Neposkvrněné početí, kterému je zasvěcen náš kostel i obraz hlavního oltáře, se netýká, jak se někdy mylně předpokládá, početí Krista v Mariině lůně, které je ve výtvarném umění zobrazováno jako Zvěstování, ale početí samotné Panny Marie v lůně její matky sv. Anny. Již od raného středověku byly na toto téma vedeny četné teologické spory a během staletí nauka o neposkvrněném početí získala různá papežská schválení, potvrzující její pravověrnost. Jako článek víry byla však formulována až papežem Piem IX. v roce 1854.

Počátkem 17. st. bylo habsburské Španělsko svěřeno ochraně Panně Marii neposkvrněného početí a díky jezuitům byl španělský kult Immaculaty /Neposkvrněné/ přenesen i do dalších habsburských zemí. Uctívání Panny Marie počaté bez poskvrny prvotního hříchu vedlo ve španělském umění k vytvoření nového obrazového typu, který se rychle prosadil. Závazná podoba Immaculaty byla v roce 1649 kodifikována španělským malířem, spisovatelem, a inkvizičním uměleckým cenzorem Franciscem Pachecem v jeho knize Umění malby, v níž doporučoval, aby byla zobrazována s atributy apokalyptické ženy sluncem oděné, s měsícem pod nohama a s korunou 12 hvězd kolem hlavy. Stanovil, že má mít podobu mladičké ženy, dvanácti nebo třináctileté, oblečené do bílého šatu a modrého pláště, s rukama složenýma na prsou nebo sepnutýma v modlitbě. Měsíc - starobylý symbol čistoty pod jejíma nohama - má mít tvar srpku. Toto zobrazení s některými obměnami se stalo nejběžnější podobou tohoto námětu.

V souhlasu s uvedenými poučkami vytvořila řada španělských malířů, zejména Bartolomeo Esteban Murillo, řadu obrazů Neposkvrněného početí, které se staly inspirací i pro četné evropské malíře. Námět Immaculaty se formoval postupně a již od 17. st. je Panna Maria zobrazována jako Vítězka nad hadem, který se svíjí s jablkem hříchu v tlamě pod jejíma nohama. V následujícím století stojí Panna Maria na sféře či zeměkouli, kterou had obtáčí. Oblíbeným pramenem k tomuto námětu byla Píseň písní a už od 17. st. se vyskytuje řada obrazů, na kterých jsou u nohou Panny Marie zobrazeny symboly, užitě v Písni písní o Šulamítce, opěvované pro její krásu a čistotu. Tyto symboly zakotvily ve středověkých mariánských litaních a my je známe z litanie loretánské, jejíž součástí se stala lilie, růže, věž Davidova, věž ze slonové kosti, chrám Duchy svatého, brána nebeská, zrcadlo spravedlnosti, hvězda jitřní, archa úmluvy, nádoba duchovní, nádoba počestná, nádoba vznešené pobožnosti, studnice vody živé, palma a mnoho dalších symbolů.

Po stručném přehledu vývoje nauky o Neposkvrněném početí a prezentaci historie jejího zobrazování v evropském malířství obrátíme pozornost na působivý obraz hlavního oltáře v našem kostele, který je dílem brněnského malíře Johanna Friedricha Wachy. Hned na první pohled je evidentní, že se jedná o zobrazení Panny Marie Neposkvrněného početí, o ikonografický typ Vítězky nad hadem, jak je patrné ze srovnání s obrazy téhož námětu, které byly během přednášky prezentovány: Panna Maria stojí na zeměkouli

obtočené hadem s jablkem hříchu v tlamě, kterému drtí hlavu svou nohou. Je bez závoje, s rozpuštěnými vlasy, zobrazena se vzpaženýma rukama v postoji modlitebnice. Gesto orace je zde výrazem přimlvy, prosby za Brno, jehož vedutu malíř znázornil ve spodní - pozemské zóně obrazu. Panna Maria v bílé splývavé říze je obklopena zvláštní, jasnou prosycenou atmosférou, jejíž záře pramení z červánků, vycházejících nad městem. Immaculatu adorují svatí apoštolé Petr a Pavel, patroni katedrály a města Brna, klečící na šedých oblacích u jejích nohou. Vznášející se zářivá, téměř éterická postava Panny Marie kontrastuje s životnými, až robustními postavami světců a s jejich jasně modelovanými plastickými tvary.

Silné působení obrazu souvisí nejen s jeho světelným řešením, pramení i z atmosféry posvátného ticha a vroucí zbožnosti. Na Vachově plátně však chybí symboly Panny Marie Immaculaty, odkazující k invokacím loretánské litanie, které byly součástí prezentovaných obrazů různých barokních malířů. Panna Maria našeho obrazu však o ně nebyla ochuzena, naopak: emblémy čtrnácti invokací loretánské litanie provedené technikou šablonové malby zdobí dekorativním způsobem stěny kněžiště.

Toto zajímavé řešení námětu Neposkvrněného početí, propojující malbu oltářního obrazu Johanna Friedricha Wachy s dekorativně řešenými symboly loretánské litanie na stěnách presbytáře, které navrhl, stejně jako celou nástěnnou malbu kostela vídeňský malíř Hans Kalmsteiner, je ukázkou, jakým neobvyklým způsobem lze dané téma secesními umělci na počátku 20. století ztvárnit.

BETLÉMSKÉ SVĚTLO V NAŠÍ FARNOSTI

Průběh adventu a Vánoc v naší farnosti zaznamenal v letošním roce velkou změnu – letos se mnohem výrazněji objevilo na scéně Betlémské světlo. Betlémské světlo je plamínek, který je v předvánoční době zažehnut v místě narození Ježíše Krista – v Betlémě, a následně putuje za pomoci skautů napříč Evropou. K nám se Betlémské světlo dostalo až po pádu čtyřicetileté komunistické vlády a v rukou skautů a skautek poprvé putovalo v prosinci 1989 až pod sochu sv. Václava v Praze. Od té doby každý rok čeští skauti převezmou Betlémské světlo ve Vídni, dopraví ho do Brna a odtud rozvezou po celé republice.